

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ HAZIRKI QANUNVERİCİLİYİNDƏ KORRUPSIYAYA QARŞI MÜBARİZƏNİN NORMATİV-HÜQUQİ ASPEKTLƏRİ

Aslanov O.R.
Bakı Dövlət Universiteti

Məqalədə müstəqil Azərbaycan Respublikasının hal-hazırda, qüvvədə olan qanunvericiliyində korrupsiya ilə mübarizənin normativ-hüquqi aspektlərindən bəhs edilir. Ona görə ki, korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində həyata keçirilən ardıcıl tədbirlər bu istiqamətdə Azərbaycan Respublikasında məqsədyönlü dövlət siyasətinin aparıldığıнын bariz nümunəsidir. Odur ki, məqalədə korrupsiya ilə mübarizə sahəsində qəbul edilmiş normativ-hüquqi aktlara istinadlar edilir, bu sahədə ədəbiyyatlarda bəzi müəlliflər tərəfindən səsləndirilən fikirlərə də toxunulur.

Açar sözlər: *Korrupsiya, vəzifəli şəxs, korrupsiyaya qarşı mübarizə, Milli Strategiya Planı, korrupsiya hüquqpozmaları, vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə, prokurorluq orqanları.*

Korrupsiya anlayışı qədim zamanlardan bəşər cəmiyyətinə tanışdır. Hələ o dövrlərdə, Aristotel qeyd etmişdir ki, istənilən dövlət quruluşunun əsasını təşkil edən qanunların və digər qaydaların vasitəsilə işlər elə qurulmalıdır ki, vəzifəli şəxslərin gəlir yığılması mümkün olmasın.

Ş. Monteskye isə söyləyirdi: “Əsrlərin təcrübəsindən məlumdur ki, hakimiyyəti olan istənilən adam həmin hakimiyyətdən sui-istifadə etməyə meyillidir və bu istiqamətdə ona qarşı qoyulmuş həddə çatana qədər irəliləyir” [1, s.18].

İşin məqsədi: “Azərbaycan Respublikasının hazırkı qanunvericiliyində korrupsiyaya qarşı mübarizənin normativ-hüquqi aspektləri” mövzusunda yazdığımız elmi məqalədə əsas məqsəd adı çəkilən cinayət əməlləri ilə mübarizədə müsbət nəticələr əldə edilməsindən ötrü qanunvericilik qaydasında qəbul edilən normativ-hüquqi aktların qeyd edilərək göstərilməsi və onların hüquqi aspektlərinin düzgün təhlilinin verilməsindən ibarətdir.

Bəlli olduğu kimi, korrupsiya ilə bağlı cinayət əməlləri ilə müxtəlif dövrlərdə, müxtəlif dövlətlər tərəfindən, müxtəlif üsul və vasitələrlə mübarizə aparılmış, bu sahədə bəzi mütəfəkkirlər tərəfindən yazılmış çoxsaylı əsərlər işıq üzü görmüş, geniş tədqiqat və araşdırmalar həyata keçirilmişdir. Azərbaycan Respublikası da hal-hazırda həyata keçirdiyi bu kimi tədbirlərdən heç də geridə qalmamağı ilə dünya dövlətləri arasında xüsusi olaraq seçilməkdədir. Belə ki, Azərbaycan Respublikası müstəqillik qazandıqdan sonra, ilk olaraq, məhz ümummilli lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycanda başlanılmış korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində əhəmiyyətli addımlar atmışdır. Hələ 1994-cü ildə imzalanmış “Cinayətkarlığa qarşı mübarizənin gücləndirilməsi, qanunçuluğun və hüquq qaydasının möhkəmləndirilməsi tədbirləri haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanında şəxslərin öz səlahiyyətlərindən sui-istifadə etməsi faktlarının qarşısının alınması üçün hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən təsirli tədbirlərin görülməsi nəzərdə tutulmuşdur. Korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində bundan sonra da, həyata keçirilən ardıcıl tədbirlər bu istiqamətdə Azərbaycanda məqsədyönlü dövlət siyasətinin aparıldığıнын bariz nümunəsindən xəbər verir. Belə ki, bir-birinin ardınca qəbul edilmiş sahibkarlığın və özəl sektorun inkişafı və onların fəaliyyətinə hər hansı bir formada müdaxilənin qarşısının alınması sahəsində imzalanmış normativ-hüquqi aktlar, dövlət proqramları, Milli Strategiya planları, korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində Beynəlxalq Konvensiyalara Azərbaycan Respublikasının qoşulması və ölkə qanunvericiliyinin həmin beynəlxalq sənədlərin tələblərinə uyğunlaşdırılması, habelə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən 8 iyun 2000-ci il tarixdə “Azərbaycan Respublikasında korrupsiyaya qarşı mübarizənin gücləndirilməsinə dair” Fərmanın imzalanması və bütün bunların məntiqi nəticəsi olaraq, 2004-cü ilin yanvar ayının 13-də “Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun qəbul edilməsi bu sahədə ölkəmizdə dövlət səviyyəsində aparılan siyasəti özündə əks etdirir.

Bu dövrlərdə korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində qəbul edilmiş normativ-hüquqi aktlardan biri də 22 iyun 2009-cu il tarixdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən imzalanmış “Dövlət və bələdiyyə əmlakının və vəsaitlərinin idarə olunması sahəsində korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalara qarşı mübarizənin gücləndirilməsi haqqında” Fərmandır. Qeyd edək ki, adı çəkilən Fərmanla bu sahədə dövlət qurumları qarşısında bir sıra yeni vəzifələr qoyulmuşdur. Ümumiyyətlə, bu Fərman dövlətin büdcə və digər maliyyə vəsaitlərinin, bələdiyyələrin vəsaitlərinin istifadə olunması, dövlət və bələdiyyə əmlakına sahiblik, istifadə və sərəncam verilməsi, habelə tamamilə dövlət mülkiyyətində olan və ya səhmlərinin nəzarət zərfi birbaşa və ya dolayısı ilə dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin idarə olunması sahələrində istifadə, tənzimləmə və nəzarət funksiyalarının yerinə yetirilməsinə cavabdeh olan vəzifəli şəxslərin fəaliyyətində şəffaflığın təmin edilməsi, qanun pozuntuları ilə mübarizənin gücləndirilməsi məqsədi ilə imzalanmışdır [2, s.54].

Fərmanda dövlətin büdcə və digər maliyyə vəsaitlərinin idarə olunması sahəsində korrupsiya cinayətləri, mənimsəmə, israfetmə və şəxs tərəfindən xidməti vəzifəsinin icrası ilə əlaqədar, törədilən digər cinayətlərə dair prokurorluq orqanlarına daxil olan müraciətlərə baxılmasının məqsədmüvafiq hesab edilən qaydası da göstərilmişdir.

Bundan başqa, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “İstehsalat, xidmət, maliyyə-kredit fəaliyyətinə dövlət nəzarətinin qaydaya salınması və əsassız yoxlamaların qadağan edilməsi barədə” 1996-cı il 17 iyun tarixli 463 sayılı və “Dövlət nəzarəti sisteminin təkmilləşdirilməsi və sahibkarlığın inkişafı sahəsində süni maneələrin aradan qaldırılması haqqında” 1999-cu il 7 yanvar tarixli 69 sayılı Fərmanları, habelə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1997-ci il 24 iyun tarixli 610 sayılı Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlığa dövlət köməyi proqramı (1997-2000-ci illər)” qəbul edilmişdir [3].

Onu da qeyd edək ki, ölkəmizdə azad sahibkarlıq və özəl sektorun inkişafı yolunda maneələrin aradan qaldırılması, onların fəaliyyətinə hər hansı bir formada müdaxilənin qarşısının alınması 2000-ci ildən etibarən tamamilə yeni müstəviyə qaldırılmış, habelə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Azərbaycan Respublikasında korrupsiyaya qarşı mübarizənin gücləndirilməsi haqqında” 8 iyun 2000-ci il tarixli Fərmanı ilə Avropa məkanına sürətlə integrasiya olunan ölkəmizdə korrupsiyaya qarşı mübarizənin yeni mərhələsi başlamışdır. 28 sentyabr 2002-ci il tarixdə isə “Sahibkarlığın inkişafına mane olan müdaxilələrin qarşısının alınması haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 790 sayılı Fərmanı imzalanmışdır. Eləcə də, 30 dekabr 2003-cü ildə “Avropa Şurasının “Korrupsiya ilə əlaqədar cinayət məsuliyyəti haqqında” Konvensiyasının təsdiq edilməsi barədə”, 30 dekabr 2003-cü ildə “Avropa Şurasının “Korrupsiya ilə əlaqədar mülki-hüquqi məsuliyyəti haqqında” Konvensiyasının təsdiq edilməsi barədə”, 13 yanvar 2004-cü il tarixdə “Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunları qəbul edilmişdir [2, s.53-54].

Adı çəkilən sonuncu Qanunda vurğulanır ki, Qanun korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozma-
ların aşkar edilməsi, qarşısının alınması və nəticələrinin aradan qaldırılmasına, sosial ədalətin, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının müdafiə olunmasına, iqtisadiyyatın inkişafı üçün əlverişli şəraitin yaradılmasına, dövlət və yerli özünüidarəetmə orqanlarının, vəzifəli şəxslərin fəaliyyətinin qanuniliyinin, şəffaflığının və səmərəliliyinin təmin edilməsinə yönəlmişdir. Habelə, Qanun dövlət orqanlarına əhalinin etimadının möhkəmləndirilməsi, peşəkar kadrların dövlət orqanlarında və yerli özünüidarəetmə orqanlarında qulluğa girməyə həvəsləndirilməsi, həmin şəxslərin korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozma törətməsini istisna edən şəraitin yaradılması məqsədini daşıyır [4].

Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikasının 24 iyun 2005-ci il tarixli Qanunu ilə “Vəzifəli şəxslər tərəfindən maliyyə xarakterli məlumatların təqdim edilməsi qaydaları” təsdiq edilmişdir. Bu qaydalar maliyyə xarakterli məlumatların təqdim edilmə formasını, maliyyə xarakterli məlumatları təqdim edən vəzifəli şəxsləri, bu məlumatları qəbul edən orqanları və həmin məlumatların yoxlanılması qaydalarını müəyyən edir. Həmçinin, 13 aprel 2010-cu il tarixdə “Sahibkarlıq sahəsində yoxlamaların nizama salınması və istehlakçıların hüquqlarının qorunmasının təmin edilməsinə dair bəzi tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı imzalanmışdır. Həmin

Fərman öz növbəsində istehlakçıların hüquqlarının qorunması məqsədilə, aparılan yoxlamaların müasir standartlara uyğun olaraq tənzimlənməsi, aparılan yoxlamalar zamanı səlahiyyətlərdən sui-istifadə hallarının qarşısının alınması, şəffaflığın təmin edilməsi, aparılan yoxlamaların vahid qaydasını və məlumat reyestrinin yaradılmasını nəzərdə tutur. Habelə, “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dayandırılması haqqında” Azərbaycan Respublikasının 20 oktyabr 2015-ci il tarixli Qanunu, “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların tənzimlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 4 mart 2016-cı il tarixli Qanunu, “Sahibkarlıq fəaliyyətinin xüsusi razılıq (lisenziya) tələb olunan növlərinin sayının azaldılması, xüsusi razılıq (lisenziya) verilməsi prosedurlarının sadələşdirilməsi və şəffaflığın təmin edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 19 oktyabr 2015-ci il tarixli Fərmanı, “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dayandırılması haqqında” Azərbaycan Respublikasının 20 oktyabr 2015-ci il tarixli Qanununun tətbiqi və “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dövlət tənzimlənməsinə dair əlavə tədbirlər barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 26 oktyabr 2015-ci il tarixli Fərmanını qeyd etmək olar ki, bunlar da korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində həyata keçirilən davamlı strateji kursun bariz nümunələridir [2, s.54-55].

Onu da diqqətə çatdırmaq lazımdır ki, korrupsiyaya qarşı müharizə sahəsində qəbul edilmiş Dövlət Proqramları da xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Belə ki, korrupsiyaya qarşı müharizənin mün-təzəmliyinin və onun həyata keçirilməsinə məsul olan qurumların konkret vəzifələrinin müəy-yənləşdirilməsi məqsədilə, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən “Korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Dövlət Proqramı (2004-2006-cı illər)”, “Şəffaflığın artırılması və korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Milli Strategiya” və onun həyata keçirilməsi ilə bağlı 2007-2011-ci illər üçün Fəaliyyət Planı təsdiq olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 27 dekabr 2011-ci il tarixli Sərəncamı ilə “Azərbaycan Respublikasında insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinin səmərəlili-yini artırmaq sahəsində Milli Fəaliyyət Proqramı”nın təsdiq edilməsi insan hüquqlarının müdafiəsi, bu sahədəki tədbirlərin daha mütəşəkkil həyata keçirilməsi baxımından olduqca mühüm hadisədir. Qeyd olunan Proqramın 3-cü fəslinin 3.2-ci bəndində “korrupsiya ilə mübarizənin gücləndirilməsi potensialının artırılması, milli mexanizmlərin inkişafı, habelə bu sahədə institusional islahatların davam etdirilməsi”, 3.3-cü bəndində isə, “dövlət orqanlarının fəaliyyətində şəffaflığın təmin edilməsi və korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə növbəti illər üçün fəaliyyət planının hazırlanması” nəzərdə tutulmuşdur. Bundan başqa, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 5 sentyabr 2012-ci il tarixli Sərəncamı ilə “Açıq Hökumətin təşviqinə dair 2012-2015-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı” da təsdiq edilmişdir. Bu Fəaliyyət Planı Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2007-ci il 28 iyul tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Şəffaflığın artırılması və korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Milli Strategiya” çərçivəsində həyata keçirilən tədbirlərin davamlılığının təmin edilməsi, bu sahədə normativ-hüquqi bazanın və institusional mexanizmlərin təkmilləşdirilməsi, dövlət və yerli özü-nüidarə orqanlarının fəaliyyətinin açıq hökumət prinsiplərinə uyğunlaşdırılması, qərarların qəbulu prosesində ictimaiyyətin iştirakının genişləndirilməsi və şəffaflığın artırılması, Azərbaycan Respu-blikasının bu sahədə beynəlxalq öhdəliklərinin icrasının təmin edilməsi məqsədi ilə qəbul edilmişdir. Qeyd edək ki, Azərbaycan Respublikası düzgün idarəçiliyin təşviqi üzrə bütün bey-nəlxalq təşəbbüslərə qoşulmuşdur. Şəffaflığın artırılması və açıq hökumətin təşviqi ilə bağlı fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi, bu sahədə beynəlxalq təcrübənin mübadiləsi və beynəlxalq səylərə öz töhfəsini verə bilmək üçün ölkəmiz 2011-ci ildə Açıq Hökumət Tərəfdaşlığına qoşulmuşdur. “Korrupsiyaya qarşı mübarizəyə dair 2012-2015-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı” ölkəmizdə korrupsiyaya qarşı mübarizə tədbirlərinin daha sisteməlik, genişmiqyaslı həyata keçirilməsinin təmin edilməsi, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının müdafiə edilməsi, əhalinin sosial rifa-hının yüksəldilməsinə yönəlmişdir. Həmçinin, Milli Fəaliyyət Planında vətəndaşların müraciətlərinə baxılması işinin daha da təkmilləşdirilməsi məqsədilə, Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru yanında Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə Baş İdarəsində fəaliyyət göstərən “161 – Qaynar xətt” əlaqə mərkəzinin texniki və insan resursu imkanlarının genişləndirilməsi, mərkəzə daxil olmuş

məlumatlarla əlaqədar operativ tədbirlər görülməsi, daxil olmuş müraciətlərlə bağlı statistik və analitik məlumatların dərc edilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Qeyd etmək olar ki, korrupsiya halları haqqında məlumat verən şəxslərin müdafiəsinə dair qanun layihəsinin hazırlanması, korrupsiya ilə bağlı müraciət, ərizə və şikayətlərə baxılması qaydalarının təkmilləşdirilməsinə dair təkliflərin hazırlanması, dövlət qurumlarının rəhbərləri tərəfindən mütəmadi olaraq vətəndaşların birbaşa, o cümlədən səyyar qəbulunun təşkilinin həyata keçirilməsi, ərizə və şikayətlərin elektron qaydada qəbulu və rəsmi cavablandırılması işinin təkmilləşdirilməsi korrupsiya hüquqpozmalарının daha tez aşkar edilməsi və vətəndaşların müraciətlərinin operativ həll edilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bundan əlavə, açıq hökumət prinsiplərinin tətbiqinin genişləndirilməsi, korrupsiyanın qarşısının alınması üzrə yeni mexanizmlərin tətbiqi, vətəndaş cəmiyyəti institutlarının fəaliyyətinin və ictimai nəzarətin gücləndirilməsi, sahibkarların hüquqlarının müdafiəsi, “Açıq hökumətin təşviqinə dair 2012-2015-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı” və “Korrupsiyaya qarşı mübarizəyə dair 2012-2015-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı” çərçivəsində həyata keçirilən tədbirlərin davamlılığının təmin edilməsi məqsədilə, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 27 aprel 2016-cı il tarixli Sərəncamı ilə “Açıq hökumətin təşviqinə dair” 2016-2018-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı təsdiq edilmişdir. Yeni Fəaliyyət Planında 11 bölmə üzrə 59 tədbir nəzərdə tutulmuşdur. “Açıq hökumətin təşviqinə dair” 2012-2015-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı”nda 9 bölmə üzrə 37 tədbir, “Korrupsiyaya qarşı mübarizəyə dair” 2012-2015-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planında isə 28 bölmə üzrə 121 tədbir nəzərdə tutulmuşdur. Göründüyü kimi, yeni qəbul edilmiş Fəaliyyət Planı həm açıq hökumətin təşviqinə dair, həm də korrupsiyaya qarşı mübarizəyə dair tədbirləri əhatə edir [2, s.56-58].

Qeyd etmək lazımdır ki, korrupsiyaya qarşı mübarizədə ixtisaslaşmış qurumların rolu əvəzsizdir. “Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikasının 13 yanvar 2004-cü il tarixli Qanununun 4.2-ci maddəsinə müvafiq olaraq ölkəmizdə korrupsiyanın qarşısının alınması sahəsində ixtisaslaşmış orqan funksiyalarını Azərbaycan Respublikasının Korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Komissiyası həyata keçirir [4].

Komissiya 15 nəfər üzvdən – 5 üzvü Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən, 5 üzvü Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi tərəfindən, 5 üzvü isə Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Məhkəməsi tərəfindən təyin edilmiş tərkibdə fəaliyyət göstərir. Komissiya nın səlahiyyətləri Azərbaycan Respublikasının 2005-ci il 3 may tarixli Qanunu ilə təsdiq edilmiş Əsasnamə ilə müəyyən olunur. Komissiya öz fəaliyyətini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi və Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Məhkəməsi ilə qarşılıqlı əlaqə qurur və korrupsiyaya qarşı mübarizənin vəziyyəti barədə mütəmadi olaraq onları məlumatlandırır. Komissiya nın vəzifələrinə korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində dövlət siyasətinin formalaşdırılmasında iştirak etmək, bu sahədə dövlət orqanlarının və digər qurumların fəaliyyətini əlaqələndirmək, korrupsiyaya qarşı mübarizənin vəziyyətini və səmərəliliyini təhlil etmək, “Korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Dövlət Proqramı”nın icrasına nəzarəti həyata keçirmək, “Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında” Qanunun 5.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan maliyyə xarakterli məlumatları qəbul etmək və bu məlumatların təqdim edilməsinə nəzarəti həyata keçirmək, korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalарla bağlı məlumatları toplamaq, təhlil etmək, ümumiləşdirmək və müvafiq dövlət orqanlarına təkliflər vermək, korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində dövlət orqanları və digər qurumlarla əməkdaşlığı həyata keçirmək daxildir. Ümumiyyətlə, Komissiya nın səlahiyyətlərinə aid edilmiş məsələlərə onun iclaslarında baxılır. Komissiya nın iclasları mütəmadi olaraq, üç ayda bir dəfədən az olmayaraq keçirilir. Komissiya nın ilk iclası 2004-cü il aprelin 21-də keçirilmiş və bu iclasda Komissiya nın sədri seçilmişdir. Bundan başqa, korrupsiya ilə əlaqədar cinayətlərin yüksək ictimai təhlükəlilik dərəcəsi, habelə ölkəmizin qoşulmuş olduğu BMT-nin 2004-cü il tarixli “Korrupsiya əleyhinə” Konvensiyasının 36-cı maddəsinin hər bir iştirakçı dövlətin öz hüquq sisteminin əsas prinsiplərinə uyğun olaraq, korrupsiya ilə mübarizə aparmaq üçün ixtisaslaşdırılmış orqanların mövcudluğunun təmin edilməsi barədə öhdəliyinin icrası qaydasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2004-cü ilin 3 mart tarixli “Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Sərəncamı

əsasında Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğu yanında Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə Baş İdarəsi yaradılmışdır. 28 oktyabr 2004-cü il tarixdə isə, Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru yanında Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin Əsasnaməsi və prokurorluq işçilərinin ümumi say tərkibi təsdiq edilmişdir [2, s.60-61].

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 11 mart 2011-ci il tarixli Fərmanına əsasən, Azərbaycan Respublikasının Baş Prokuroru yanında Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin prokurorluq işçilərinin ümumi say tərkibi 60 ştat vahid artırılaraq 100 nəfərə çatdırılmış, bununla yanaşı texniki işçilərin sayında da əhəmiyyətli dəyişikliklər edilərək, onların sayı 45 ştat vahidinə çatdırılmışdır. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 8 aprel 2011-ci il Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinə Baş prokuror yanında Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin dövlət proqramları tərəfindən aparılan elektron informasiya ehtiyatlarından real vaxt rejimində istifadəsinin təmin edilməsi məqsədilə müvafiq tapşırıqlar verilmişdir. Dövlət başçısının qeyd olunan və 10 may 2011-ci il tarixli Fərmanı ilə İdarənin Əsasnaməsində dəyişikliklər edilərək, korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalar haqqında daxil olan məlumatlar üzrə ilkin yoxlamanın aparılması və ya korrupsiya ilə bağlı cinayətlərin istintaqı zamanı müxtəlif peşə sahələrində xüsusi biliyə malik şəxslərdən istifadə etməklə, fiziki və ya hüquqi şəxslərin fəaliyyətinin yoxlanması məqsədilə İdarəyə mütəxəssislər qrupunun yaradılması səlahiyyəti verilmişdir. Həmçinin, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 24 iyul 2014-cü il tarixli Fərmanı ilə “Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru yanında Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin Əsasnaməsinin və prokurorluq işçilərinin ümumi say tərkibinin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2004-cü il 28 oktyabr tarixli Fərmanında dəyişikliklər edilərək, Baş İdarə əməkdaşlarının ştat vahidi 100-dən 140-a çatdırılmışdır. 9 yanvar 2015-ci il tarixində isə, Baş İdarənin yeni strukturu, reqlamenti, idarə və şöbələrin Əsasnamələri təsdiq edilmişdir. Qeyd edək ki, Baş prokuror yanında Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin strukturunda 4 idarə, 3 şöbə fəaliyyət göstərir [2, s.62-63].

Məişət və ümumdövlət səviyyəsində korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində cinayətlərin qarşısının alınmasında institusional islahatların da mühüm rolu vardır. Belə ki, son dövrlərdə ölkəmizdə informasiya azadlığının təmin edilməsi sahəsində dövlət orqanları tərəfindən informasiyanın proaktiv formada ictimaiyyətə təqdim edilməsi, elektron xidmətlərin “bir pəncərə” prinsipi əsasında təşkilinin təmin edilməsi məqsədi ilə “www.e-gov.az” vahid elektron hökumət portalı yaradılmışdır. Bundan əlavə, Korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Komissiyanın dəstəyi ilə dövlət orqanları tərəfindən tətbiq edilən rüsum və tariflər barədə məlumatlar almaq məqsədilə “www.rusum.az” saytı, dövlət qurumlarının nümayəndələrinin və vətəndaşların münasibətlərinin etik davranış çərçivəsində tənzimlənməsinə dəstək vermək, bu sahədə maarifçilik və məlumatlandırma məqsədilə “www.etika.az” saytı yaradılmışdır. Göstərilənlərlə yanaşı, dövlət orqanları tərəfindən əhaliyə bütün xidmətlərin vahid məkandan, daha keyfiyyətli və rahat həyata keçirilməsi məqsədilə, 2012-ci ilin iyul ayının 13-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi təsis edilmiş və bu qurumun nəzdində “ASAN” xidmət mərkəzləri fəaliyyətə başlamışdır. Bunun üçün də Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 5 sentyabr 2012-ci il tarixli Fərmanı ilə “Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi”nin Əsasnaməsi və strukturu təsdiq edilmişdir. Qeyd etmək yerinə düşər ki, “Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi”nin yaradılmasında məqsəd dövlət orqanlarının fəaliyyətində şəffaflığın artırılmasının, vətəndaşlara göstərilən xidmətlərin daha keyfiyyətli, rahat, yeni üslubda və müasir innovasiyaları tətbiq etməklə həyata keçirilməsinin, vətəndaşlara münasibətdə etik qaydalara, nəzakətli davranışa əməl edilməsinin, vətəndaş məmnunluğunun təmin olunmasının zəruriliyini nəzərə alaraq, dövlət orqanları tərəfindən göstərilən xidmətlərin təkmilləşdirilməsi, elektron xidmətlərə keçidin sürətləndirilməsi olmuşdur [2, s.63-64].

Beləliklə, araşdırma nəticəsində məlum olur ki, korrupsiya dərin köklərə malik olmaqla, istənilən tarixi dövrlərdə həmişə mövcud olmuşdur; dövrümüzdə isə, o, müxtəlif dövlətlərin nümunəsində daha kəskin formalar almışdır. Hətta, tarixçilər belə hesab edir ki, qədim Roma

imperiyasının süqutu səbəblərindən biri də həmin dövrdə korrupsiyanın “çiçəklənməsi” olmuşdur. Lakin, diqqətə çatdırmaq yerinə düşər ki, korrupsiya halları dövlət quruluşundan asılı olmayaraq, istər totalitar, istərsə də demokratik cəmiyyətlərdə iqtisadi cəhətdən inkişaf etmiş və ya geridə qalan ölkələrin, demək olar ki, hamısında mövcuddur. Odur ki, söhbət yalnız korrupsiyanın səviyyəsindən gedə bilər. Ümumilikdə isə, demək olar ki, korrupsiyadan tam azad olan ölkə yoxdur. Müasir dövrümüzdə korrupsiyaya qarşı mübarizə cəmiyyəti düşündürən global problemlərdən biridir.

Nəticə: Məqalənin yazılması ilə gəldiyimiz nəticə ondan ibarətdir ki, korrupsiya cinayətləri özünün ictimai təhlükəliliyi, təcrübədə başvermə tezliyi ilə dünya miqyasında fərqlənən, hüquqazidd əməllərdən biridir. Azərbaycan Respublikası hazırda, korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində atdığı əhəmiyyətli addımlar, həyata keçirdiyi hüquqi tədbirlər, qəbul etdiyi normativ-hüquqi aktlarla dünya dövlətləri arasında xüsusi olaraq seçilməkdədir və korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində həyata keçirilən ardıcıl tədbirlər bu istiqamətdə Azərbaycanda məqsədyönlü dövlət siyasətinin aparıldığının bariz nümunəsindən xəbər verir. Belə ki, bir-birinin ardınca qəbul edilmiş normativ-hüquqi aktlar, həyata keçirilmiş dövlət proqramları, Milli Strategiya planları, korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində Beynəlxalq Konvensiyalara Azərbaycan Respublikasının qoşulması və ölkə qanunvericiliyinin həmin beynəlxalq sənədlərin tələblərinə uyğunlaşdırılması bu sahədə ölkəmizdə dövlət səviyyəsində aparılan siyasəti özündə əks etdirir.

ƏDƏBİYYAT

1. Abbasov İ. Korrupsiyaya qarşı mübarizənin tarixi, nəzəri aspektləri və müasir üsulları / Korrupsiya: anlayışı, əsas xüsusiyyətləri və istintaqi. – Bakı: Hüquq ədəbiyyatı, – 2010. – 207 s.
2. Hüseynov R. Korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi / Korrupsiyaya qarşı mübarizə: Sistemli yanaşma (Məqalələr toplusu). – Bakı, – 2016. – 383 s.
3. <http://www.e-qanun.az>
4. <http://e-qanun.az/framework/5809> – “Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikasının 13 yanvar 2004-cü il tarixli Qanunu.

REFERENCES

1. Abbasov I. Korrupsiyaya qarshi mubarizenin tarixi, nezeri aspektleri ve muasir usullari / Korrupsiya: anlayishi, esas xususiyyetleri ve istintaqi. – Baki: Huquq edebiyyati, 2010. 207 s.
2. Huseynov R. Korrupsiyaya qarshi mubarize sahesinde qanunvericiliyin tekmlleshdirlmesi / Korrupsiyaya qarshi mubarize: Sistemli yanashma (Meqaleler toplusu). – Baki, – 2016. – 383 s.
3. <http://www.e-qanun.az>
4. <http://e-qanun.az/framework/5809> – “Korrupsiyaya qarshi mubarize haqqinda” Azerbaijan Respublikasinin 13 yanvar 2004-ju il tarihli Ganunu.

***NORMATIVE LEGAL ASPECTS OF THE STRUGGLE AGAINST CORRUPTION IN THE
EXISTING LEGISLATION OF AZERBAIJAN REPUBLIC***

***Aslanov O.R.
Baku State University***

The article is about the normative legal aspects of the struggle against corruption in the existing legislation of the independent Republic of Azerbaijan. Because, consistent measures taken in the field of struggle against corruption are a clear example of purposeful state policy carried out in the Republic of Azerbaijan in this direction. That's why, the article refers to the regulations adopted in the field of combating corruption and touches on an issues on some authors in the literature in this area.

Keywords: *Corruption, official, anti-corruption, National Strategic Plan, corruption of-fenses, abuse of office, prosecution office authorities.*

Rəyçi: *h.f.d., dos. S.Y. Qasimov*

Müəllif haqqında məlumat

Soyadı, adı, atasının adı	İş yeri	Vəzifəsi, elmi dərəcəsi, elmi adı	Əlaqə
Aslanov Orxan Rüşət oğlu	Bakı Dövlət Universiteti	Hüquq fakültəsinin Cinayət hüququ və kriminologiya kafedrasının elmlər doktoru proqramı üzrə qiyabi doktorantı	aslanov.orkan@gmail.com mob: (+994)50-337-71-81